

Полтавський державний аграрний університет
Навчально-науковий інститут економіки,
управління, права та інформаційних технологій

МАТЕРІАЛИ

V Міжнародної науково-практичної
конференції

**“Місцеве самоврядування
в Україні та світі: теорія і
практика”**

**5 листопада 2025 року
м. Полтава**

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ,
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ТА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ
ПОЛТАВСЬКА ОБЛАСНА АСОЦІАЦІЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ
ВСЕУКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ ОБ'ЄДНАНИХ
ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД (м. КИЇВ)
ПОЛТАВСЬКА ОБЛАСНА ВІЙСЬКОВА АДМІНІСТРАЦІЯ
ПОЛТАВСЬКА ОБЛАСНА РАДА
ПОЛТАВСЬКА МІСЬКА РАДА
ЛЕСТЕРСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (м. ЛЕСТЕР, ВЕЛИКА БРИТАНІЯ)
ОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (м. ОПОЛЕ, ПОЛЬЩА)
ЩЕЦІНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ, ІНСТИТУТ ПОЛІТОЛОГІЇ ТА ДОСЛІДЖЕНЬ У ГАЛУЗІ
БЕЗПЕКИ (м. ЩЕЦІН, ПОЛЬЩА)
ЩЕЦІНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ, ІНСТИТУТ ПОЛІТОЛОГІЇ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ ГУМАНІТАРНОГО ФАКУЛЬТЕТУ (м. ЩЕЦІН, ПОЛЬЩА)
ЗАХІДНОПОМОРСЬКИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (м. ЩЕЦІН, ПОЛЬЩА)
УНІВЕРСИТЕТ МИКОЛАСА РОМЕРИСА (MRU) (м. ВІЛЬНЮС, ЛИТВА)
ЧЕСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ПРИРОДНИЧИХ НАУК (м. ПРАГА, ЧЕХІЯ)
FATER АКАДЕМІЯ ІНДІЇ (FAI) (ОКРУГ КАНЬЯКУМАРІ, ШТАТ ТАМІЛ-НАДУ, ІНДІЯ)
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКО,
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА
ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В.Н. КАРАЗІНА,
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ «ІНСТИТУТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ»
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ», КИЄВО-
МОГИЛЯНСЬКА ШКОЛА ВРЯДУВАННЯ ІМЕНІ АНДРІЯ МЕЛЕСЕВИЧА
ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ НАФТИ І
ГАЗУ, ІНСТИТУТ ГУМАНІТАРНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ДНІПРОВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КЛАСИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТЕРНОПОЛЯ

V МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
«МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ:
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА»

5 листопада 2025 року

м. Полтава, Україна

ISBN 978-617-8466-52-7

УДК 35.07/08 (1-21) (477)

M65

Редакційна колегія:

Медвідь В.Ю. – завідувач кафедри економіки та публічного управління Полтавського державного аграрного університету, д. е. н., професор;

Лозинська Т.М. – професор кафедри економіки та публічного управління Полтавського державного аграрного університету, д. н. держ. упр., професор;

Дорофєєв О.В. – професор кафедри економіки та публічного управління Полтавського державного аграрного університету, д. е. н., професор.

M65 *Місьцеве самоврядування в Україні та світі: теорія та практика* : матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції, м. Полтава, 5 листопада 2025 року / за заг. ред. В.Ю. Медвідь, Т.М. Лозинської, О.В. Дорофєєва. Полтава : ПДАУ, 2025. 268 с.

У матеріалах конференції висвітлені результати наукових досліджень з актуальних проблем місцевого самоврядування і пошуку шляхів їх розв'язання за тематичними напрямками: «Правове забезпечення місцевого самоврядування», «Управління соціально-економічним розвитком територіальних громад», «Місьцеві бюджети та публічні фінанси», «Політичні аспекти функціонування самоврядної влади», «Аграрна політика і місьцеве самоврядування», «Місьцеве самоврядування в умовах воєнного стану та сталого відновлення», «Інформатизація управлінських процесів», «Практики місцевого самоврядування в зарубіжних країнах», «Просторове планування територій територіальних громад», «Економічні засади функціонування суб'єктів господарювання територіальних громад та місцевої економіки».

Для наукових, науково-педагогічних працівників, аспірантів, теоретиків і практиків публічного управління та адміністрування, представників органів влади, громадських діячів України, а також усіх, хто досліджує питання трансформації управління місцевим розвитком в умовах децентралізації влади.

Матеріали конференції друкуються в авторській редакції. За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідають автори. Позиція редакції не завжди може збігатися з точкою зору автора.

© Полтавський державний аграрний університет, 2025

Організаційний комітет конференції:

Голова організаційного комітету:

Галич Олександр Анатолійович – кандидат економічних наук, професор, ректор Полтавського державного аграрного університету, професор кафедри публічного управління та адміністрування

Члени організаційного комітету:

Медвідь Вікторія Юріївна – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки та публічного управління Полтавського державного аграрного університету;

Лозинська Тамара Миколаївна – доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри економіки та публічного управління Полтавського державного аграрного університету;

Дорофєєв Олександр Вікторович – доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки та публічного управління Полтавського державного аграрного університету;

Тошек Бартломей Г. – доктор економічних наук, професор, професор Інституту політології та досліджень у галузі безпеки Щецинського університету (м. Щецин, Польща).

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

<i>Гамалюк Богдан Михайлович, Лис Андрій Богданович</i>	
Еволюція концепції верховенства права в умовах воєнного стану	11
<i>Кантока Тетяна Миколаївна</i>	
Механізм захисту прав людини в системі публічного управління	13
<i>Ковальська Тетяна Андріївна, Поночовна Олена Володимирівна</i>	
Правове забезпечення участі громадян у здійсненні місцевого самоврядування	16
<i>Лопушинський Іван Петрович, Білоцький Олександр Вікторович</i>	
Безперервність роботи місцевої влади: підтвердження її легітимності в умовах російсько-української війни	20
<i>Сьомич Микола Іванович, Христенко Кирило Ігорович</i>	
Правове забезпечення трудової діяльності керівників органів місцевого самоврядування	25
<i>Tatarenko Viktoriia</i>	
Local government in canada: legal aspects	27

СЕКЦІЯ 2. УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

<i>Барчук Володимир Олексійович</i>	
Соціальне підприємництво у забезпеченні сталого розвитку територіальних громад	31
<i>Браїлко Тетяна Олександрівна, Чайка Лідія Іванівна</i>	
Заклади охорони здоров'я та реалізація ветеранської політики в громадах: питання комунікації	34
<i>Бритауценко Антон Володимирович, Зірка Катерина Вікторівна</i>	
Роль лідера територіальної громади у розвитку туризму на місцевому рівні	36
<i>Кириченко Валентина Миколаївна, Дегтярьова Ія Олександрівна</i>	
Методологічні підходи до визначення базових ідей для портфелю проєктів (на прикладі сфери громадського здоров'я)	38
<i>Коськін Георгій Володимирович, Кравців Інна Сергіївна</i>	
Контрольна функція громадянського суспільства	41
<i>Материнко Володимир Олександрович</i>	
Екосистема стимулювання економічного розвитку територій	44
<i>Матлак Тетяна Олександрівна, Поночовна Олена Володимирівна</i>	
Механізми соціально-економічного управління територіальними громадами в сучасному інституційному середовищі	48
<i>Мац Оксана Василівна</i>	
Проблеми і ризики реалізації стратегічних рішень закладів охорони здоров'я України в умовах сьогодення	50

<i>Паланиця Микола Миколайович</i>	
Феномен сталого економічного розвитку Вінницької громади в контексті взаємодії влади і бізнесу	53
<i>Пасемко Галина Павлівна, Таран Оксана Миколаївна</i>	
Технологія розробки стратегії розвитку територій Харківської області	56
<i>Поступна Олена Вікторівна, Недільська Вікторія Едуардівна</i>	
Вплив «ДІЯ.СІТУ» на людський капітал територіальних громад: управлінські механізми мінімізації ризиків та забезпечення збалансованого регіонального розвитку	60
<i>Сагачко Юлія Миколаївна, Клинушкова Марія Георгіївна</i>	
Роль ефективного адміністративного менеджменту у підвищенні прозорості та результативності управління земельними ресурсами в громадах	64
<i>Сердюк Ольга Іванівна, Дем'яненко Наталія Василівна, Зінченко Софія Олегівна</i>	
Удосконалення взаємодії Опішнянської селищної ради та бізнесу	67
<i>Сердюк Ольга Іванівна, Нос Вікторія Вікторівна</i>	
Розроблення комунікаційної стратегії в організаціях публічної сфери	71
<i>Сердюк Ольга Іванівна, Сороченко Михайло Михайлович</i>	
Розвиток молодіжної політики як шлях до відкритості діяльності органу місцевого самоврядування	75
<i>Сокольська Тетяна Вікторівна</i>	
Роль лідера у формування ефективної публічної політики сталого розвитку громад	78
<i>Тимоха Анатолій Денисович</i>	
Вдосконалення механізмів взаємодії органів публічного управління та місцевого самоврядування у розвитку дорожнього господарства	81
<i>Центило Костянтин Леонідович</i>	
Особливості сучасних моделей сільського розвитку	84
<i>Щетиніна Тетяна Олексіївна, Кузьменко Юлія Владиславівна</i>	
Мотивація праці посадових осіб органів публічної влади: фактори впливу	87

СЕКЦІЯ 3. МІСЦЕВІ БЮДЖЕТИ ТА ПУБЛІЧНІ ФІНАНСИ

<i>Gavkalova Nataliia, Kunitsyn Oleh</i>	
Designing financial resilience framework for post-war reconstruction in ukrainian territorial communities	90
<i>Гудзь Олена Євгенівна</i>	
Public finances: new esg guidelines for post-war regional recovery	92
<i>Пташник Світлана Андріївна</i>	
Інноваційні підходи до управління фінансами територіальних громад	95

СЕКЦІЯ 4. ПОЛІТИЧНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ САМОВРЯДНОЇ ВЛАДИ

Денисюк Ольга Володимирівна

Імідж держави як інструмент політичного управління та розвитку самоврядної влади 99

Загурський Олександр Богданович

Децентралізація як багатоаспектний феномен: концептуальний аналіз 102

Лозинська Тамара Миколаївна

Місьцеве самоврядування як елемент політичної системи 105

Філіппова Вікторія Дмитрівна

Публічна політика стійкості: місьцеве врядування в умовах криз і відновлення 108

Shukuraliyeva Nartsiss

Tożsamość i lojalność w cieniu wojny: kazachowie wobec rosyjskiej inwazji na Ukrainę 111

СЕКЦІЯ 5. АГРАРНА ПОЛІТИКА І МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ

Гроссул Дмитро Олегович

Заходи державної політики підтримки агропродовольчої сфери у контексті забезпечення сільського розвитку 113

Шинькович Андрій Васильович

Продовольча безпека в фокусі уваги системи місцевого самоврядування 116

Шмонденко Сергій Павлович, Кочур Владислава Сергіївна

Цифрова трансформація управління земельними ресурсами територіальних громад: Державний аграрний реєстр та ГІС як інструменти фіскальної спроможності та прозорості 119

СЕКЦІЯ 6. МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ТА СТАЛОГО ВІДНОВЛЕННЯ

Бевз Сергій Васильович

Інтеграція відновлювальних джерел енергії у місцеві стратегії відновлення та стійкості 123

Бистрицький Дмитро Олександрович

Антикорупційні механізми в системі місцевого самоврядування України: проблеми та перспективи 126

Білоус Олег Михайлович, Мельничук Василь Іванович

Форми громадського контролю як інструмент забезпечення прозорості публічного управління 129

Бойнік Андрій Анатолійович

Дивіденд здоров'я: масовий спорт та спортивний репутаційний токен (srt) як стратегічна інвестиція у стійкість та післявоєнну відбудову України ... 132

<i>Галич Олександр Анатолійович</i>	
Формування полтавським державним аграрним університетом та територіальними громадами синергії соціального розвитку	136
<i>Горбаль Володимир Васильович, Баран Марія Петрівна</i>	
Зміна ролі лідера місцевого самоврядування: результати опитування територіальних громад Івано-франківського району Івано-франківської області	140
<i>Гордієнко Олександра Романівна</i>	
Фактчекінг в роботі публічного службовця	143
<i>Демченко Володимир Миколайович</i>	
Урахування соціолінгвістичних знань у місцевому самоврядуванні	146
<i>Дзвінчук Дмитро Іванович, Боринський Тарас Миколайович</i>	
Впровадження дизайн-мислення у сферу управління територіальними громадами як чинник підвищення ефективності роботи органів місцевого самоврядування	149
<i>Дорофєєв Олександр Вікторович, Дорогань Андрій Сергійович, Доля Валерій Віталійович</i>	
Державне стимулювання розвитку підприємництва у повоєнний період ...	152
<i>Лазебна Ірина Василівна, Пономаренко Юрій Вячеславович</i>	
Роль інститутів громадянського суспільства у відбудові місцевих громад після війни	155
<i>Лещенко Андрій Вікторович</i>	
Подолання корупції у сучасній системі місцевого самоврядування України в умовах воєнного стану та сталого відновлення	158
<i>Лозинська Тамара Миколаївна, Мазничко Катерина Вікторівна</i>	
Роль органів місцевого самоврядування у відновленні та розвитку територіальних громад під час і після закінчення дії воєнного стану	161
<i>Луханін Володимир Володимирович, Попов Сергій Афанасійович, Мануїлова Катерина Віталіївна</i>	
Значення військової адміністрації у контексті децентралізації та воєнного стану	164
<i>Махінова Вероніка Андріївна</i>	
Ознаки токсичної культури праці в публічній сфері	168
<i>Мерзлюк Людмила Володимирівна</i>	
Місьцеве самоврядування в умовах воєнного стану та сталого відновлення	170
<i>Панасюк Вікторія Іллівна, Поліщук Світлана Петрівна</i>	
Механізми стратегічного управління розвитком територіальних громад в умовах воєнного стану	173
<i>Панасюк Євген Іванович</i>	
Тімбілдінг як метод управління персоналом в органах місцевого самоврядування в умовах воєнного стану	177
<i>Романов Дмитро Володимирович</i>	
Взаємодія військових адміністрацій населених пунктів з органами місцевого самоврядування у період воєнного стану	180

<i>Свинаренко Наталія Олександрівна</i>	
Про перейменування географічних назв на Харківщині як частина процесу декомунізації: регіональні аспекти	183
<i>Сень Олександр Васильович</i>	
Деякі аспекти стратегій громад в період війни і післявоєнного відновлення	186
<i>Шупта Ірина Миколаївна, Туз Віктор Вікторович</i>	
Довіра до органів влади в умовах війни в Україні	190

СЕКЦІЯ 7. ІНФОРМАТИЗАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКИХ ПРОЦЕСІВ

<i>Гутник Анастасія Юріївна</i>	
Цифрова трансформація публічної політики в Україні як вектор модернізації державного управління	193
<i>Євсюкова Оксана Володимирівна, Кисельов Микита Сергійович</i>	
Електронна взаємодія держави і громадян як індикатор цифрової зрілості публічного управління	197
<i>Краля Вікторія Григорівна</i>	
Впровадження електронного урядування у територіальних громадах України: проблеми, бар'єри та шляхи їх подолання	200
<i>Пасемко Галина Павлівна</i>	
Роль держави в забезпеченні охорони інтелектуальної власності	203
<i>Петренко Тетяна Сергіївна, Поночовна Олена Володимирівна</i>	
Інформатизація управлінських процесів у системі місцевого самоврядування	207
<i>Поступна Олена Вікторівна, Григораши Владислав Олександрович</i>	
Забезпечення сталості соціальних проєктів через інформатизацію: роль відкритої онлайн-платформи у довгостроковому управлінні результатами	210
<i>Саміляк Артем Анатолійович</i>	
Еволюція моделей державного регулювання СВDC: можливості для децентралізації фінансового управління в Україні (на прикладі е-гривні)	214

СЕКЦІЯ 8. ПРАКТИКИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

<i>Базиченко Вікторія Вікторівна</i>	
Практика місцевого самоврядування Німеччини: досвід для України	217
<i>Virupova Olena</i>	
Rola samorządu terytorialnego w rozwoju publicznych uczelni wyższych w regionie - na przykładzie gminy miasta Częstochowa (Polska)	220
<i>Гуторова Олена Олександрівна, Фігура Андрій Олегович</i>	
Зарубіжний досвід управління соціально-економічним розвитком сільських територій та можливості його адаптації в Україні	224
<i>Hyrenko Oleg, Dmytrenko Serhii, Protas Rostyslav</i>	
Application of innovative management technologies in the activities of public authorities: the experience of EU countries	227

<i>Косаревич Назар Богданович</i>	
Моделі державного управління бюджетами базового рівня у розвинутих країнах	229
<i>Рущенко Євген Васильович</i>	
Досвід публічного управління і місцевого самоврядування у сфері туризму в країнах Східної Європи і Балкан у повоєнний період	233
<i>Сердюк Ольга Іванівна, Туль Світлана Іванівна</i>	
Стратегічне управління публічними інвестиціями: досвід Польщі та України	235
<i>Устінов Євгеній Олегович</i>	
Етика публічного службовця у Франції	238
<i>Чернякова Ольга Русланівна</i>	
Місьцеве самоврядування та іноземний досвід децентралізації : гендерний вимір та участь у прийнятті рішень	241
<i>Янченко Мирослав Дмитрович</i>	
Естонський досвід розвитку місцевого самоврядування	246

СЕКЦІЯ 9. ПРОСТОРОВЕ ПЛАНУВАННЯ ТЕРИТОРІЙ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

<i>Арбузова Тетяна Василівна</i>	
Післявоєнна регіональна політика: формування «нової мапи» розвитку України	250
<i>Гуторова Олена Олександрівна</i>	
Європейський досвід просторового планування на місцевому рівні	253
<i>Поступна Олена Вікторівна</i>	
Управління ризиками та стійкість територій у контексті просторового планування: формування адаптивних моделей для повоєнного відновлення та розвитку	256

СЕКЦІЯ 10. ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ТА МІСЦЕВОЇ ЕКОНОМІКИ

<i>Гуторов Олександр Іванович</i>	
Грантові та інвестиційні механізми підтримки аграрних проєктів: переваги, можливості та ризики	261
<i>Курносенко Лариса Володимирівна, Русаков Віталій Вікторович</i>	
Економічна взаємодія органів місцевого самоврядування з приватними медичними закладами в умовах післявоєнного відновлення	264

проявляти активність у соціальних мережах. Тим паче, для багатьох жителів прифронтових громад зараз є найважливішим проблема збереження свого життя, життя членів родин та особистого майна.

Як на мою думку, на сучасному етапі розвитку нашого суспільства, процес позбавлення суспільства від радянських надбань, що суперечать українській національній ідентичності та традиційним демократичним цінностям триває. Політики найвищого рівня цьому приділяли незначну роль. Процес дерадянізації почався в Україні пізніше, ніж потрібно було (не відразу після проголошення незалежності держави). перейменування містечок, сіл, вулиць, площ які містили радянські та імперські наративи по Харківській області розтягнулося у часі. Спеціалісти місцевих громад при цьому провели значну роботу для реалізації державних законів про декомунізацію.

Зміна географічних назв на території України, є процесом, у чомусь схожим, а у чомусь відмінним від того, як це здійснюється у розвинених країнах світу. Іншими словами – спільні та відмінні риси у процесі перейменувань українських географічних назв (у ході декомунізації суспільства) є перспективною темою майбутніх досліджень. У майбутньому цікавими будуть міждисциплінарні історико-соціологічні дослідження щодо ставлення місцевого населення до нових назв, які зазнали процесу перейменування.

Список використаних джерел

1. Деколонізація топонімії: як відбуваються перейменування в міських громадах Харківської області. URL: <https://od.org.ua/dekolonizatsiya-toponimii-jak-vidbuvaются-1/> (дата звернення: 26.10.2025).

2. Особливості дерусифікації. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3500355-osoblivost-derusifikatsii> (дата звернення: 26.10.2025).

3. У Харківській ОВА проголосували за нові назви вулиць та станцій метрополітену 25 липня 2024. URL: <https://kharkivoda.gov.ua/news/127625> (дата звернення: 26.10.2025).

Олександр Васильович Сень,
*кандидат економічних наук,
доцент кафедри підприємництва і права
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна*

ДЕЯКІ АСПЕКТИ СТРАТЕГІЙ ГРОМАД В ПЕРІОД ВІЙНИ І ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

Серед пріоритетів державної політики України одним з ключових напрямків визначено вдосконалення місцевого самоврядування як ефективною і максимально наближеною до людей місцевою влади. В основу такого підходу закладено положення Європейської хартії місцевого самоврядування і вона реалізується в руслі євроінтеграційного курсу нашої держави. Практичним її

втіленням стала масштабна і досить успішна реформа децентралізації, що передбачає перерозподіл повноважень між органами державної влади і місцевого самоврядування і, відповідно, передачу повноважень і фінансових ресурсів на місце для виконання органами місцевої влади більш широких завдань.

У ст.140 Конституції України проголошено, що «місцеве самоврядування є правом територіальної громади самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції та законів України» [1]. Його спроможність забезпечити повноцінне життя і реалізацію потреб громади є одним з ключових індикаторів сталого місцевого розвитку.

Коло завдань, якими опікується місцева влада досить широке: освіта, культура, охорона здоров'я, соціальний розвиток і комунальне господарство, земельні відносини і ще достатньо багато функцій і питань, які на даний час повністю сфері повноважень і відповідальності органів влади, які формує громада. Щоденні проблеми, які потребують нагального вирішення, займають майже весь час у роботі керівництва місцевої громади. Але за цими нагальними питаннями не повинне залишатися поза увагою стратегічне бачення перспектив розвитку, можливих викликів і шляхів їх подолання.

Лозинська Т.М. визначає сутність стратегії «як загальну концепцію діяльності органу публічної влади, що детермінує пріоритетність цілей, обумовлює постановку завдань і послідовність їх виконання, поєднує політику, ідеологію і філософію органу влади» [4, с. 97]. Така стратегія повинна бути націлена на зміну якості життя в громаді та передбачати сталий розвиток.

Важливим інструментом забезпечення стабільного та збалансованого розвитку в територіальних громадах, який дозволяє визначати ключові пріоритети, передбачати потенційні ризики, знаходити оптимальні шляхи розвитку та подолання кризових ситуацій є стратегічне планування. Його «потрібно розглядати як системний процес, спрямований на визначення проміжних та кінцевих показників, що характеризують економічний розвиток території та яких можна досягнути в майбутньому, здійснюючи відповідні кроки та реалізуючи певні попередньо визначені заходи» [3, с. 168]. Стратегічне планування це системний шлях до управління змінами та бачення майбутнього розвитку громади. Воно включає декілька основних елементів, серед яких ключовим документом, що розробляється в територіальних громадах, являється «Стратегія розвитку» даної громади на відповідний період. Більшість громад на даний час сформуvalи такі стратегії, в деяких вони знаходяться в процесі їх розроблення. Так, за даними опитування, яке проводилося на замовлення Міністерства розвитку громад та територій України від 85 до 95% територіальних громад України вже затвердили або затвердять у найближчій перспективі стратегії розвитку [5].

Військова агресія росії проти України створила нові виклики та спричинила не тільки глибоку гуманітарну кризу, але критично вплинула на економічні, соціальні та екологічні аспекти функціонування країни і громад, поставила під загрозу їх здатність до самозабезпечення та виживання. Необхідно відмітити, що нині за умов воєнного стану органи місцевого самоврядування стали ключовою ланкою забезпечення стійкості і соціальної стабільності,

показали досить високу ефективність в цей складний період. У час війни та й в післявоєнний період, коли громади працюють в непередбачуваних обставинах, забезпечення їх спроможності і самодостатності набуває особливо важливого значення.

Тому «сталий розвиток під час війни видається поняттям глибшим за просту здатність до збереження його складових систем. Він набуває нового контексту та вимагає адаптації стратегій та підходів до врахування специфічних викликів та потреб, що виникають у таких умовах надзвичайної вразливості всіх учасників» [2, с. 8]. Відновлення має відбуватися з думкою про майбутнє. Стратегії мають бути не просто актуальними, а покликані оперативно реагувати на такі виклики як війна та необхідність відбудови країни. В умовах воєнного стану це не просто формальний документ, а інструмент для того, щоб забезпечувати стабілізацію ситуації, ефективно управляти життям і розвитком громади.

Звичайно відновлення життя на територіях які опинилися в зоні військових дій при величезному масштабі руйнувань і втрати людських ресурсів буде забезпечуватися державою відповідно до плану відновлення та розвитку регіонів.

Для тих же громад, які більш віддалені від лінії фронту, варто виділити декілька напрямків, які потребують відображення і значно глибшого опрацювання в їх стратегіях вже зараз.

На перший план в період війни вийшла проблема захисту цивільного населення кожного міста чи села. Вона гостро стоїть практично у всіх населених пунктах, навіть в тих які досить далеко від лінії фронту. Поняттю безпеки громади, на жаль, не приділялася достатня увага при формуванні стратегій розвитку до військової агресії. На даний час вживаються певні локальні заходи, як то будівництво сховищ в навчальних закладах і обладнання їх для населення, але в цілому це завдання для місцевої влади залишається досить складним. Не варто очікувати, що воно втратить актуальність по завершенню бойових дій. Потенційні загрози залишатимуться ще досить тривалий час. Захист і збереження життя людей – одна з ключових місій керівництва громад. Тому формування комплексної системи захисту населення і її реалізація є одним із найважливіших стратегічних завдань.

В цьому ж контексті важливим є бачення дій по подоланню наслідків війни, як то розмінування територій, відновлення забруднених і пошкоджених орних земель, відбудова об'єктів соціальної сфери і виробничих приміщень. Причому така відбудова або оновлення потребує нових сучасних технологічних рішень, основаних на принципах сталого розвитку з значно вищим рівнем енергоефективності і екологічної безпечності.

В час війни значно звузились можливості наповнення бюджетів громад і фінансового забезпечення їх життєдіяльності. Враховуючи складнощі з бюджетом держави як на сьогоднішній час, так і в найближчому майбутньому, не приходить ся очікувати що з його допомогою буде в достатній мірі покриватися дефіцит фінансування територіальних громад та збережеться в повній мірі дотування освіти, охорони здоров'я і ряду інших важливих

соціальних напрямків. Забезпечення фінансової стійкості і самодостатності кожної громади все більше стає безпосередньо сферою її відповідальності. Ключовою можливістю вирішення цієї проблеми залишається розвиток підприємницької діяльності та збільшення завдяки цьому податкових надходжень в бюджет територіальної громади. Благополуччя кожної конкретної громади передусім визначається станом місцевої економіки, місцевого підприємництва, наявністю активних підприємців та жителів, що мають можливість працювати чи займатись власним бізнесом. Стратегія - це і про розвиток людського капіталу, для жителів, це можливість пов'язати власний розвиток з розвитком території, де вони проживають. Мова йде також про інвестиції в розвиток територіальних громад, їх здатність залучати та ефективно використовувати інвестиційні ресурси, сприяти економічному зростанню на основі інновацій для забезпечення сталого розвитку. Даний вектор стратегії вимагає більш глибокої розробки. Життєво необхідно для кожної територіальної громади відкривати і розвивати нові напрямки економічного зростання, визначити економічні пріоритети, окреслити і реалізувати всі можливості щодо збереження і розвитку бізнесу, особливо малого підприємництва, стимулювання розширеного товарного виробництва особистими селянськими господарствами, започаткування промислів, туристичної справи і тому подібне.

Ключовою місією громади є турбота про його жителів. Кожна громада покликана бути людиноцентричною, сприяти соціальній згуртованості. В цьому контексті вже зараз особливої підтримки потребують сім'ї наших захисників, внутрішньо переміщені особи, соціально вразливі верстви населення. Не повинні залишитися одні в своєму горі родини загиблих воїнів. Гостро постає питання адаптації і соціальної реабілітації учасників бойових дій по поверненню їх додому, включаючи їх психосоціальну підтримку. Робота в цьому напрямку не може обмежуватися одноразовими акціями. Це має бути системна, глибоко продумана і опрацьована діяльність на стратегічному рівні.

Реальна оцінка і бачення стратегічних перспектив майбутнього громади є запорукою її стійкості та самодостатності, а, поряд з цим, відкриває можливості ефективної участі в програмах державної підтримки місцевого самоврядування та міжнародних проектах.

Список використаних джерел:

1. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 25.10.2025).
2. Герасик, Д., Матвеева, О. Формування соціального капіталу як ключовий фактор реалізації концепції сталого розвитку територіальних громад України в умовах війни. *Аспекти публічного управління*, 2024. № 12(4). С. 5-12. DOI: <https://doi.org/10.15421/152442>.
3. Крайник О.П. Складові економічного розвитку територіальної громади. *Ефективність державного управління*. 2019. Вип.2(59), ч.2. С.165-176. DOI: <https://doi.org/10.33990/2070-4011.59.2019.178434>
4. Лозинська Т. Стратегічне планування в громадах: теоретичне підґрунтя. *Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Політичні*

науки та публічне управління. 2025. Вип. 2 (78). С. 95-102. DOI [https://doi.org/10.32689/2523-4625-2025-2\(78\)-14](https://doi.org/10.32689/2523-4625-2025-2(78)-14)

5. Портал «Децентралізація». URL: <https://decentralization.ua/news/19520> (дата звернення: 25.10.2025).

Ірина Миколаївна Шупта,
*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки та публічного управління,
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна*

Віктор Вікторович Туз,
*здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна*

ДОВІРА ДО ОРГАНІВ ВЛАДИ В УМОВАХ ВІЙНИ В УКРАЇНІ

Довіра громадян (англ. trust, confidence in power) органів публічної влади, обраних ними, являється основною передумовою ефективного функціонування політичної системи. Це обов'язковий чинник економічного процвітання сучасної демократії. Довіра поєднує громадськість із політичними інститутами, підвищуючи при цьому рівень їх легітимності та успішність функціонування [1].

Енциклопедичний словник з державного управління характеризує поняття «довіри» як: «Відношення громадськості до органів державної влади, посадових осіб чи результатів їх роботи» [2, с. 173]. Довіра може виступати важливим чинником підвищення стійкості суспільства до криз. Вона повинна базуватися на переконливості та впевненості громадян, їх вірі у відкритість органів влади, високий рівень їх надійності, компетентності, сумлінності, щирості тощо. Успішне функціонування ліберально-демократичного режиму неможливе без належного виконання зазначених принципів довіри громадян до інститутів політичної влади [3, с. 56].

Деякі вчені тлумачать «довіру громадян» як тимчасову оцінку щодо дій влади. Зокрема: І. Лопушинський наголошує про загрозу переростання тимчасових подій та дій влади, які можуть у довготривалій перспективі викликати заперечення та незадоволення громадськості [1]. Окрім цього, автор наголошує на понятті «поріг довіри» та розуміє під ним момент, починаючи з якого можливий перехід довіри у недовіру. Він вважає, що дане поняття залежить від індивідуальних особливостей, досвіду спілкування. Наприклад, якщо міський голова на цілком слушні та справедливі скарги громадськості реагуватиме лише обіцянками, вони ставитимуться до міської ради із великою недовірою.

Інститут демократії та соціального захисту – це основний механізм легітимації влади та формування довіри в суспільстві, який має держава. Він може «обмінюватися» на лояльність та прихильність громадськості і виражатися